
Xawerego Dunikowskiego

Dzielnice: Ursynów

Osiedla: Stary Imielin

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1975

Opis

Franciszek Xawery Dunikowski (1875-1964) - rzeźbiarz, malarz. Pochodził z Krakowa, w stolicy znalazł się jako trzynastolatek. Początkowo uczył się w Szkole Technicznej, później - zafascynowany rzeźbą - znalazł się w warsztacie B. Syrewicza w Zamku Królewskim, gdzie został czeladnikiem. W 1896 roku wrócił do rodzinnego miasta, by tam ukończyć miejscową Szkołę Sztuk Pięknych właśnie na kierunku rzeźby. Do Warszawy wrócił w 1903 roku i został wykładowcą tutejszej Szkoły Sztuk pięknych. Świetnie zapowiadającą się karierę przerwała jednak osobista tragedia - podczas awantury zastrzelił malarza Wacława Pawliszaka i chociaż został uniewinniony przez sąd, wyjechał ze stolicy. W 1914 roku otrzymał stypendium w Londynie, gdzie zastał go wybuch I wojny światowej. Okres zawieruchy spędził w Wielkiej Brytanii i Francji, przez rok był nawet żołnierzem Legii Cudzoziemskiej. Do Polski powrócił w 1921 roku i przez kilka lat stworzył rzeźby wzorowane na renesansowych głowach zdobiących Salę Poselską Wawelu. Był już wówczas profesorem krakowskiej ASP. W swym dorobku miał już wówczas zarówno dzieła monumentalne (np. pomnik Józefa Dietla czy postacie czterech ewangelistów na gmachu Seminarium Śląskiego), jak i gipsowego "Prometeusza" czy portrety L. Solskiego i A. Mickiewicza. Na uwagę zasługuje też cykl "Kobiety brzemiennie" oraz "Macierzyństwo". Podczas okupacji hitlerowskiej został aresztowany w 1940 roku przez gestapo i jako jeden z pierwszych wywieziony do obozu koncentracyjnego w Auschwitz, gdzie działał w tamtejszym ruchu oporu zorganizowanym przez Witolda Pileckiego. Na wolność wyszedł w chwili oswobodzenia obozu i powrócił do Krakowa. Zajął się wówczas prawie całkowicie rzeźbą monumentalną - powstały wówczas m.in. Pomnik czynu Powstańczego na Górze św. Anny, Pomnik Wyzwolenia Ziemi Warmińskiej i Mazurskiej w Olsztynie czy Pomnik Żołnierza 1 Armii Wojska Polskiego (stojący w stolicy przy ul. gen. Andersa). Swoje obozowe przeżycia upamiętnił w cyklu obrazów "Oświęcim". Do Warszawy powrócił w 1955 roku i podjął pracę na ASP. Sześć lat wcześniej przekazał w darze państwu ponad 200 dzieł. W rok po jego śmierci (zmarł w Warszawie) otwarte zostało muzeum jego imienia w pałacyku Królikarnia.

Spoczywa:

Cmentarz Wojskowymna Powązkach, kwatera 26 A, rząd TUJE (Aleja Zasłużonych), miejsce 18/19.

Upamiętnienia:

al. Jana Pawła II 36 - frontowa ściana budynku, gdzie mieszkał i tworzył w latach 1959-1964 - tablica z brązu (odsłonięcie - 24 XI 1975).

Ciekawostki

Stan obecny:

Nr 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12: **Bloki osiedla Ursynów Północny**. Zaczęły powstawać od 1975 wg proj. Marka Budzyńskiego. Pomysł na zabudowanie terenu powstał już w latach 60 XX w. Rozpisano konkurs i nagrodzono dwie prace: warszawską Stefana Putowskiego i krakowską Witolda Cenckiewicza. Obie poddano analizie i wyznaczono dyrektywy dla całego założenia urbanistycznego. Konkurs na projekt zabudowy Ursynowa Północnego wygrał Ludwik Borawski, ale zmarł on szybko i realizację otrzymał Budzyński. W 1976 wprowadzali się tu pierwsi mieszkańcy. Brakowało szkół i przychodni, aptek, ale stawiano Ursynów za wzorcowy projekt. Ekipy nie wyrabiały, więc ściągano kolejne z Pruszkowa, Legionowa, Siedlec, Gorzowa i Stargardu Szczecińskiego, co potęgowało chaos i bałagan i niektóre gotowe domy czekały miesiącami na podłączenie. Budowa ciągnęła się latami. W tym oznaczonym numerem 10 mieszkali Agnieszka Irena Holland (ur. 1948) i Laco Adamik (ur. 1942) - małżeństwo reżyserów filmowych i teatralnych. Ona ma na swym koncie takie obrazy, jak "Aktorzy prowincjonalni", "Kobieta samotna", "Europa, Europa" czy "Julia wraca do domu", do których również napisała scenariusze, on zaś takie spektakle w Teatrze Telewizji, jak "Lord Jim", "Matka Courage i jej dzieci", "Sokół maltański", "Król Edyp", "Burza" czy "Elżbieta, królowa Anglii".

Nr 14-34: **Domki jednorodzinne**.

Nr 36-48: **Domki jednorodzinne**.

Data nadania nazwy: 1975.11.24
